

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی ، برنامه و سرفصل دروس
دکتری زبان و ادبیات فارسی

کمیته تخصصی زبان و ادبیات فارسی
گروه علوم انسانی

مصوب شصت و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

موضوع ۶/۱۰/۶۰

برنامه آموزشی
دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی

مصوب شصت و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

(۲۰۲۴)	(۲۰۰۰)	گروه علوم انسانی
	(۰۰۲۰)	زبان و ادبیات فارسی
	(۰۰۰۴)	دوره دکتری

شورای عالی برنامه ریزی در شصت و هفتمین جلسه مورخ ۶/۱۰/۶۵ براساس طرح دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی که توسط کمیته زبان و ادبیات فارسی گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مخفصات کلی، برنامه، سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرد و مقرر می‌دارد:

ماده ۱- برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مخفصات زیر را دارند لازم الاجراست.
الف: دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره میشوند.

ب: موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین تاسیس میشوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی میباشند.
ج: موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل میشوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲- از تاریخ ۶/۱۰/۶۵ کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه موسسات آموزشی در زمینه دکتری زبان و ادبیات فارسی در همه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مذکور ر ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات میتوانند این دوره را در این برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳- مخفصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره دکتری زبان و ادبیات

فارسی در سه فصل جهت اجراء به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می‌شود .
رای صادره شصت و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۶/۱۰/۶۵ در
مورد برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی .

(۱) برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی که از
طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با اکثریت
آراء بتصویب رسید .
(۲) برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی از تاریخ
تصویب قابل اجراء است .

رای صادره شصت و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۶/۱۰/۶۵
در مورد برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی صحیح است بمورد
اجراء گذاشته شود .

دکتر محمد فرهادی
رئیس شورای عالی برنامه ریزی

رونوشت به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت ابلاغ بواحدهای اجرائی
ارسال می‌شود .

سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

"بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ"

مشخصات کلی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی

مقدمه :

اساس کار در این دوره که پس از کارشناسی ارشد میباید تحقیقات و مطالعات وسیع و محققانه است در سطح اجتهاد کامل نسبت به علوم فنی که اختصاص به این دوره دارد .

دانشجویان این دوره بایستی طبق برنامه تدوین شده و بارها هنامتهای مداوم استادان بتوانند قدرت و مهارت لازم را در سطح عالی برای بیان و قضاوت محققانه در رشته های اساسی زبان و ادبیات فارسی که در این دوره مورد تحقیق قرار میگیرد بدست آورند و بتوانند با تحصیل تجربیات فراوان و گسترده خود آمادگی لازم را در تعلیم به دانشجویان دوره کارشناسی و حتی کارشناسی ارشد در سطح کشور و احیاناً "در خارج کشور پیدا کنند و از این طریق رسالت معرفی زبان و ادبیات فارسی را که حاوی فرهنگ بزرگ اسلامی و اعتقادی و اخلاقی است در این رشته ایفا نمایند و صلاحیت همه جانبه را برای کارهای پژوهشی و برای وظیفه استادی در این دانشها بیابند .

۲- تعریف و هدف

هدف مهم در تدوین برنامه های درسی و پژوهشی دکتری زبان و ادبیات فارسی حصول مهارتهای بایسته علمی در سطح اجتهاد در زمینه های ادبی و بلاغی و دستور تاریخی زبان فارسی و نیز احاطه کامل به متون اصیل ادب فارسی از نظم و نثر ، و متون تفسیری عربی ، و متون ارزنده عرفانی است .
در این دوره دروسی بعنوان اختیاری منظور شده است ، در سه دسته (الف و ب و ج) ، (دسته الف) مربوط به تاریخ تمدن اسلام و سیر عقائد اسلام است ، و دسته (ب) ارتباط به متون ادبی احساسی و مذهبی و حماسی و قهرمانی دارد . دسته (ج) که مختص به جنبه های مربوط به سوابق زبان و ادبیات باستانی ایران است .
دانشجویان یکی از این سه دسته مذکور را متناسب با استعداد و ذوق خود انتخاب میکنند . در خاتمه این برنامه ، پایان نامه دکتری است که از دوس نظری بشمار آمده است و این چهار واحد کار تحقیق ، حاصل دانشها و تجربیات سالیان درازی است که

دانشجویان با هدایتهای ارزنده استادان خود بعنوان يك نمونه تحقیق عالی در زمینه یکی از رشته های این دوره تحویل می دهند .

۳- طول دوره و شکل نظام

طول دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی در این برنامه حداقل سه سال و نیم یا هفت نیمسال است . طول هر نیمسال هجده هفته و هر واحد درسی هجده ساعت در يك نیمسال است . شکل نظام ، واحدی است .

۴- تعداد واحد های درسی

کل واحدهای درسی در این دوره ۲۴ واحد است . که تماما "نظری" به

شکل زیر میباشند :

۸ واحد	۱- دروس اصلی
۱۲ واحد	۲- دروس تخصصی
۴ واحد	۳- دروس اختیاری ۴ واحد از ۱۲ واحد
<u>۲۴ واحد</u>	جمع

در این برنامه درسی بنام دروس عمومی وجود ندارد

۵- نقش و توا نا ئی

فارغ التحصیلان دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی میتوانند ، با احراز شروط لازم اولاً " ، در موسسات عالی دانشگاهی اعم از پژوهشی و آموزشی به کار تحقیق و تدريس در زبان و ادبیات فارسی بپردازند .

ثانیاً " در نهاد های مختلف فرهنگی و تربیتی ، راهنمایی و تحقیق را در زمینه زبان و ادبیات فارسی ایفا نمایند .

ثالثاً " در موسسات به تالیف و ترجمه و تصحیح و چاپ کتب مربوط و در مطبوعات به راهنمایی و اداره امور مشغول شوند .

رابعاً " در خارج از کشور رتد ریس و تحقیق علوم مربوط به زبان و ادبیات

فارسی انجام وظیفه کنند *

۶- ضرورت و اهمیت

با توجه به مطالب یاد شده در این صفحات بطور کلی روشن می شود که فارغ التحصیلان این دوره تا چه حد در راه نشر و معرفی و تعلیم متون ارزنده و سازنده ادبیات فارسی اهمیت دارند و نیز معلوم میگردد که ضرورت آن تا چه اندازه است که نیاز مبرم دانشگاهها و دانشکده ها در رشته زبان و ادب فارسی در داخل و خارج از کشور جز از این راه عملی و مقدر و رومی باشد بویژه در وضع حاضر که به متخصصان و وزیدیه جهت تدوین در دوره کارشناسی آزاد و تربیت دبیر احتیاج فراوان است و از طریق طرح و بحث و تدوین ادبیات اصیل فارسی است که می توان حقایق از اعتقادات و اخلاقیات اسلام را در روح و قلب دانشجویان مؤمن و فادار به اسلام نفوذ داد *

جدول د روس تخصصی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی

شماره درس	نام درس	واحد	ساعات		زمان ارائه درس یا پدید آمدن
			نظری	عملی	
۱	تحقیق در متون فارسی (نثر)	۲	۳۴	+	۱ سال ۱ ترم
۲	تحقیق در متون فارسی (نظم)	۲	۳۴	+	۱ سال ۲ ترم
۳	متون هریس نظم و نثر (۱)	۲	۳۴	+	۱ سال ۱ ترم
۴	متون هریس نظم و نثر (۲)	۲	۳۴	+	۱ سال ۲ ترم
۵	تحقیق در متون عرفانی و حکمی (۱)	۲	۳۴	+	۲ سال ۲ ترم
۶	تحقیق در متون عرفانی (۲)	۲	۳۴	+	۲ سال ۲ ترم
			۲۰۴	+	

جدول دروس اصلی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی

شماره درس	نام درس	واحد	سامانیت		زمان ارائه درس یا پیشنیاز
			جمع	نظری + عملی	
۷	تحقیق در متون تفسیری (بهریسی)	۲	۳۴	+	۲ سال ترم ۱
۸	بلاغت و فنون ادب	۲	۳۴	+	۲ سال ترم ۱
۹	تحقیق در مکتبهای ادبی جهان	۲	۳۴	+	۲ سال ترم ۲
۱۰	دستور تاریخی و تطبیقی زبان فارسی	۲	۳۴	+	۲ سال ترم ۲
		۸	۱۳۶		جمع

دروس اختیاری (کهاد) دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی

شماره درس	نام درس	واحد	سامانیت		زمان ارائه درس یا پیشنهاد
			نظری	عملی	
۱۱	تحقیق در سیر فرهنگ و تمدن اسلامی	۲	۳:۴	+	سال ۳ نیمسال ۲
۱۲	بررسی کلام اسلامی	۲	۳:۴	+	سال ۴ نیمسال ۱
۱۳	تحقیق در ادبیات حماسی و قهرمانی	۲	۳:۴	+	سال ۳ نیمسال ۲
۱۴	تحقیق در ادبیات غنائی	۲	۳:۴	+	سال ۴ نیمسال ۱
۱۵	تحقیق در زبان و ادبیات باستانی ایران	۲	۳:۴	+	سال ۳ نیمسال ۲
۱۶	تحقیق در زبان و ادبیات باستانی ایران (۱) و (۲)	۲	۳:۴	+	سال ۴ نیمسال ۱
جمع			۲۰:۴		

تند

توجه: ۱- دانشجویان این دوره موظف اند چهار واحد درس اختیاری انتخاب کرده بگذرا (دسته الف یا دسته ب و یا دسته ج) را در درس اختیاری بایستی از یک دسته از دسته های سه گانه فوق با همد و گرنه پذیرفته نخواهد شد.

۲- دانشجویان این دوره پس از گذراندن بیست واحد درس اصلی و تخصصی و موفقیت کامل در امتحان جامع میتوانند موضوع رساله پایان نامه دکتری خود را با مشورت و توافق استادان مربوط و تصویب شورای گروه زبان و ادبیات فارسی معین نمایند و با رعایت مقررات آیین نامه دکتری به کار تحقیق و تدوین پایان نامه بپردازند.

۳- داوطلبان تحصیل در این دوره باید در کارشناسی ارشد ادبیات فارسی و

امتحان ورودی و توفیق کامل در امتحان وارد دوره دکتری میشوند.

تحقیق در متون نثر فارسی

(۱)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : هدف اساسی در این درس آشنائی کامل محققان این درس است به متون اصیل نثر فارسی قدیم و تحصیل مهارت‌های لازم و برای فهم مسأله دستوری و لغوی و بلاغی و بدیعی آنها و نیز توجه دقیق به آیات و احادیث و افعال و اصطلاحات مختلف علوم در این متون .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- تمام متونی که در ستون منابع و مأخذ اصلی آمده است با توجه به جنبه های مختلف ادبی و تاریخی و بلاغی آن مورد تحقیق قرار میگیرد و برای احاطه بیشتر دانشجویان این دوره از منابع دیگر به انتخاب و راهنمایی استاد مربوط از کتبی که در ستون منابع فرعی آمده است استفاده خواهد شد .

۲- اصطلاحات علوم مختلف که در این متون آمده است از قبیل اصطلاحات مربوط به فلسفه و طب و نجوم و منطق و ریاضی و علم کلام و اصطلاحات عرفانی و صوفیانه و نیز مسأله مربوط به لغات و خلیل (ترکی و سریانی و تورقانی و ...) بایستی مورد تحقیق قرار گیرد .

تحقیق در متون نظم فارسی

(۲)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیش‌نیاز:

اهداف: تسلط اهدافی که در زمینه تحقیق در متون نثر فارسی ذکر شد در این قسمت از جهت نظم فارسی مورد توجه می‌باشد ، علاوه بر مسائل و موضوعات اختصاصی در متون نظم فارسی بخصوص تائید قرآن و حدیث در متون اصیل فارسی و تحقیق وسیع در این زمینه .

صرف عمل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- تمام متون نظم که در متون منابع اصلی آمده است با دقت تمام در مسائل لغوی و بلاغی و با توجه به مباحث عروضی آنها مورد تحقیق و بررسی قرار می‌گیرد .

۲- آیات و احادیث و امثال و هوامدی که در این متون بکار رفته است با بررسی مآخذ آنها بحث و بررسی می‌شود .

۳- بررسی اصطلاحات علوم مختلف که در این متون آمده است نیز از وظایف محققان این درس می‌باشد .

۴- برای احاطه بیشتر دانشجویان ، از منابع فرعی به راهنمایی استادان مربوط استفاده خواهد شد .

متون عربی نظم و نثر (۱)

(۳)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیش نیاز :

هدف : هدف از این درس آن است که دانشجویان محقق در این دوره به نمونه های ممتاز نظم و نثر عربی و به مسأله بلاغی و بدیعی این متون و نیز به روش تحقیقات تمدن ما شناخت لازم را پیدا کنند .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- ۱- در این درس نمونه ای از متون بلاغی یا نمونه ای از متون بدیعی به انتخاب استاد با توجه به خصوصیات متن انتخاب شده مورد بحث و تحقیق قرار میگیرد .
- ۲- ضمن این تحقیق دانشجویان بایستی به تمام مسأله مهم نحو عربی در سطح عالی و متناسب با این درس و این دوره بصیرت و تسلط لازم را پیدا کنند و نیز به مسأله مربوط به امثال و حکم و آیات و روایات آشنا بتوانند قدرت تحلیل در آفا را رزنده ادبی و قدرت انتقال این موضوعات مهم ادبی را به دیگران تحصیل نمایند .

متون هنری و منظم وندرا (۲)

(۴)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پهتياز:

هدف : هدف در این درس همان مسائل مورد طرح در قسمت اول این درس میباشد.

(۳۴ ساعت)

سرفصل دروس :

در این درس متون انتخاب شده به عنوان متون فنی و مصنوع هنری با توجه به جنبه های ادبی آن مورد بحث و تحقیق قرار میگیرد. همراه با بررسی موضوعاتی که در بخش اول درسی یادآوری شده است.

تحقیق در متون عرفانی و حکمی (۱)

(۵)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیش نیاز :

هدف : هدف از این درس آشنایی به عرفان و سپهر تحول آن در ادب فارسی است ،
و نیز آشنایی کامل با اصطلاحات عرفانی ، و تحقیق در تأثیر عرفان و
حکمت و تصوف در ادب فارسی و مباحث و مهارت عرفان و تصوف در متون
فارسی .

سرفصل دروس : (۴ ساعت)

۱- استادان این درس و کتاب از ستون منابع و مأخذ اصلی را انتخاب کرده بعد از آن
بخش اول متون عرفانی و حکمی جهت درس تعیین مینمایند و از ستون منابع و مأخذ فرعی
چهار متن را برای احاطه دانشجویان این دوره به مباحث مورد تحقیق برمیگزینند .

۲- از موضوعات و مسأله مهم این درس

الف - آشنایی به مسأله عرفان

ب - تاریخ تکامل عرفان

ج - بررسی مأخذ اصیل و کهن عرفان در فارسی و عربی با توجه به شخصیت هائیکه

از قبیل : سنائی - مولوی - حافظ - شیخ محمود شبستری و امثال آنها .

تحقیق در متون عرفانی و حکمی (۲)

(۶)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : اهداف این درس همان اهداف یاد دهنده در بخش اول است .

(۳۴ ساعت)

سرفصل دروس :

موضوعات و مسائلی مهم این درس در بناله موضوعات و مسائلی بخش اول و تکمیل

آن مباحث است .

یعنی : آشنائی به مسائلی عرفان

تاریخ تکامل عرفان

بررسی مآخذ اصیل و کهن عرفان در فارسی و عربی با توجه به

شخصیتهائی از قبیل : سنائی - مولوی - حافظ - هبیب محمود

هبستری و امثال اینها . . .

تحقیق در متون تفسیری (بحرین)

(۷)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پهنا ساز :

هدف : هدف در این درس آشنایان دانشجوین است به روشهای گوناگون تفسیر مخصوص روش شیعه و نیز تحقیق در کلیات علم تفسیر و رانهای مختلف در تفسیر و موضوعات آن .

(۳۴ ساعت)

سرفصل دروس :

این درس اولاً " ، شامل متن خوانی از بخشهای مهم کتب است که در ستون منابع اصلی آمده است .
ثانیاً " ، تحقیق و تتبع در متون یاد شده در ستون منابع اصلی و فرعی است .
ثالثاً " ، تحقیق در روشهای مختلف تفسیر در میان علمای اسلامی و متین ساز روش شیعه در تفسیر ائمه معصومین (ع)
رابعاً " ، تمرین و تکلیف .

بالاتر و فنون ادب

(۸)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : هدف از این درس بطور کلی "اولا" درک زیباییهای ادبی است. ثانیا "شناخت دقایق و خصوصیات تشبیه و استعاره و کنایه و مسائلی که در علم بیان از آن بحث میشود ."

ثالثا "تحصیل نیروی نقادانه و قدرت ارزیابی و نقد صحیح متون ادب فارسی در دانشجویان این دوره ."

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

در این درس :

- ۱- انواع تشبیه و استعاره و کنایه با بررسی در متون اصیل ادب فارسی مورد تحقیق قرار میگیرد و در ارزش ادبی این مسائل بحث می شود .
- ۲- مسائل مهم علم بدیع و ارزش ادبی آنها در متون نظم و نثر فارسی بصورت یک تحقیق ادبی کامل و دقیق طرح و بحث می شود .

تحقیق در مکتبهای ادبی جهان

(۹)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : تحقیق و بررسی در انواع مکتبهای ادبی جهان به تفصیل : مکتبهای
از قبیل کلاسیسیسم ، رمانتیسم ، رئالیسم ، ناتورالیسم ، دادائیسم ،
سوررئالیسم ، همراه با نقد و تحلیل نمونه های از مکتبهای مذکور .

(۳۴ ساعت)

سرفصل دروس :

مسائل مورد بحث و تحقیق در این درس عبارت است از :

۱- مقدمه ، شامل کلیاتی در باب مکتبهای ادبی .

۲- تحقیق و نقد و بررسی در موضوعات :

لیسم
کلاسیسیسم - رمانتیسم - رئالیسم - ناتورالیسم - دادائیسم - سوررئالیسم

و سمبولیسم

۳- مکتبهای ادبی دیگر از قبیل :

کلاسیسیسم نو - رمانتیسم نو - اوانیسم و غیره .

دستور تاربخى و تطبیقى زبان فارسى

(۱۰)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظرى

پيشنهاد ساز :

هدف :

- ۱- آشنافى به قواعدى كه از قدیمترین زمان تا امروز بر فارسى حاكم بوده است .
- ۲- آشنافى كامل به مباحث ریشه شناسى ، مقدمات ، كليات و مسائل زبان شناسى و موضوعات خاص دستورى در آثار مهم ادبى فارسى از قبیل : شاهنامه و بوستان و دیوان حافظ و تاریخ جهانگشای جوینى و ...

(۳۴ ساعت)

سرفصل دروس :

مسائل مورد تحقیق در این درس عبارت است از :

- ۱- دستگاه صوتى زبانهای باستانى ایران .
- ۲- دستگاه صوتى زبان فارسى میانسه و رابطه آن با دستگاه صوتى زبانهای باستانى ایران .
- ۳- دستگاه صوتى زبان فارسى درى و رابطه آن با دستگاه صوتى فارسى میانسه .
- ۴- قواعد صرفى زبانهای باستانى ایران با قواعد صرفى فارسى درى و رابطه آن با فارسى میانسه .
- ۵- كلياتى از قواعد نحو در زبانهای باستانى و فارسى میانسه و فارسى درى این مسائل همراه با تمرین و تکلیف خواهد بود .

تحقیق در سیر فرهنگ و تمدن اسلامی

(۱۱)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیش نیاز :

هدف : هدف در این درس تحقیق گسترده و کاملی است از دوره های مختلف تاریخی و فرهنگی اسلام از ابتدای ظهور آن تا عصر حاضر و تحولات - مهمی که در این دوران داشته با توجه به تأثیرات این تحولات در افکار و اخلاق و اوضاع اجتماعی و علمی و ادبی و هنری .

سرفصل دروس : (۴ ساعت)

مسائل مهمی که در این درس مورد بحث و تحقیق قرار میگیرد عبارت است از :

- ۱- جهان در عصر ظهور اسلام و بعثت رسول اکرم (ص)
- ۲- اوضاع ممالک بزرگ (از جمله ایران و روم) هنگام ظهور اسلام و پیش از آن .
- ۳- دورانهای مختلف تاریخ و تمدن اسلام (از قبیل دوره پیامبر عظیم الهان اسلام - دوره خلفاء - دوره امویان - دوره بنی عباس و دوران بعد تا کنون با توجه به تحولات گوناگون اجتماعی و علمی و سیاسی
- ۴- اوضاع جهان اسلام در عصر حاضر از جهات مختلف .

بررسی کلام اسلامی

(۱۲)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیاز :

هدف : هدف در این درس بررسی عقاید و آراء گوناگون اسلامی است در طی قرون
متمادی از زمان پیامبر پس از رحلت آن حضرت و مکتبهای مختلف سیاسی
و فرق مهم دینی و اختلاف این فرق و تاثیر این عقاید و آراء در تحولات
اجتماعی و علمی و ادبی .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

موضوعات مهمی که در این درس مورد بحث و بررسی بایستی قرار گیرد عبارت
است از :

- ۱- عقاید دینی مسلمانان در زمان رسول اکرم (ص)
- ۲- عقاید دینی و اجتماعی در زمان پس از رحلت پیامبر اکرم (ص)؛ عوامل
اختلاف عقاید و تاثیرات آن .
- ۳- فرقه های مختلف دینی و سیاسی در دوران مختلف حکومتهای خلفا و
امویان و عباسیان
- ۴- فرقه معتزله و اشعری و شیعه و موضوعات اختلاف
- ۵- فرق مهم دیگر که در اوضاع و تحولات اجتماعی و حکومتی تاثیرزیر
داشته اند .
- ۶- مسائل دیگری که در این عنوان طرح میشود و در این زمینه قابل توجه و بررسی
است .

تحقیق در ادبیات حماسی و قهرمانی

(۱۳)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیاز :

هدف : هدف اساسی از این درآگاهیه‌های محققانه دانشجویان این دوره است به
سابقه حماسه در ادب فارسی از روزگار قدیم و سیر تحول آن تا عصر
حاضر، حماسه سرایان معروف ایرانی و آثار مهم حماسه و مقایسه آن با حماسه
سرائی در ادبیات جهان، ویژگیهای مستون حماسی و قهرمانی فارسی و تأثیر
آن در اخلاق و روح اجتماعی .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

موضوعات مورد بحث و تحقیق این درس مطالب و مسائل زیر است :

- ۱- تعریف حماسه و موضوع یا موضوعات آن .
- ۲- سابقه حماسه سرائی در ایران و سبک ویژه آن .
- ۳- مقایسه حماسه سرائی در ادب فارسی با حماسه سرائی در ادبیات جهان .
- ۴- سیر تحول حماسه در ادب فارسی از قدیمترین آن تا عصر حاضر .
- ۵- حماسه سرایان معروف فارسی و ویژگیهای آنها .
- ۶- تأثیر حماسه در اخلاق و روح اجتماعی و آثار آن در تقویت روح شجاعت .
- ۷- آثار مهم ادب حماسی و قهرمانی ایران و جهان و نقد و بررسی و تطبیق و
مقایسه محققانه در این آثار .

تحقیق در ادبیات غنائی

(۱۴)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

- ۱- تحقیق در انواع ادبیات غنائی اهم از شعرهای شخصی و اجتماعی .
- ۲- مطالعه و بررسی در تطورات انواع غنائی در ادب فارسی که گسترده ترین زمینه این بحث می باشد .
- ۳- تحقیق در شعرهای فلسفی، عرفانی، مذهبی، حماسی، مدح و وصف طبیعت از جمله مصادیق و موارد ادبیات غنائی است .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

موضوعات مورد تحقیق در این درس عبارت است از :

- ۱- مقدمه در تعریف ادب غنائی
- ۲- موضوعات ادبیات غنائی (موضوعات شعرغنائی را میتوان به احساسات مربوط به فرد ، خانواده ، اجتماع ، انسانیت ، وطن و مانند اینها مقید نمود)
- ۳- قالبهای شعرغنائی
- ۴- مراحل شعرغنائی
- ۵- ویژگیهای شعرغنائی
- ۶- موضوعات دیگر ادب غنائی : سوگند نامه ، ساقی نامه و غیره
- ۷- انواع شعرغنائی : مدح - وصف - مرثیه - هجو و غیره
- ۸- عناصر اصلی و صورخیالی در ادبیات غنائی
- ۹- آثار معروف ادب غنائی فارسی
- ۱۰- مقایسه آثار معروف ادب غنائی فارسی با آثار غنائی معروف جهان
- ۱۱- نظامی ، چهره آهنگ در ادب غنائی ، نقد و تحلیل خسرو و شیرین
- ۱۲- ادب غنائی و آثار معروف آن در دوره معاصر

زبان واد بیات باستانی ایران (۱)

(۱۵)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : تحقیق در سوابق و تاریخچه زبان فارسی است و تحولات آن از قدیمترین

زمان تا عصر فارسی دری •

این هدف به دو گونه تامین میشود : تحقیق در متون فارسی باستانی و

فارسی میانه و تحقیق در تاریخ ادبیات فارسی قبل از اسلام •

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

موضوعات مورد بحث و تحقیق در این درس عبارت است از :

۱- زبان ایران باستان و تاریخچه آن و سیر و تحولات آن در دوره های

مختلف تا عصر زبان فارسی دری با توجه به قواعد آن از جهت لغوی

و صرفی و نحوی •

۲- تغییرات و تحولات زبان فارسی در دوره های مختلف و کیفیت این

تغییرات از قدیمترین صورت آن تا زمانهای بعد •

زبان واد بیات باستانی ایران (۲)

(۱۶)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : هدف اساسی از این درس آگاهی محققانه دانشجویان این دوره است به سابقه زبان واد بیات فارسی پیش از اسلام ، و تحقیق در تحولات آن . همچنین قدرت خواندن و فهمیدن متونی از فارسی باستان و فارسی میانه ، و بررسی تاریخ ادبی پیش از اسلام .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

در این درس مباحث زیرمورد بررسی و تحقیق قرار میگیرد :

- ۱- اثبات اینکه فارسی امروزی دنباله زبان فارسی باستانی و فارسی پیش از اسلام است (با شواهد و اسناد) اگرچه محتوای پیش از اسلام آن با بعد از اسلام تفاوت دارد .
- تحقیق در تحولات زبان واد ب باستانی ایران و کیفیت این تحولات وقواعد و قرائت بعضی متون فارسی پیش از اسلام .

فهرست منابع د روس زبان و ادبیات فارسی دوره دکتری

— تحقیق در متون نظم فارسی

منابع اصلی

- ۱- حدیقه سنائی
- ۲- مثنوی مولوی
- ۳- دیوان خاقانی
- ۴- دیوان انوری
- ۵- دیوان حافظ

منابع فرعی

دیوانهای زیر:

- ۱- سنائی
- ۲- عطار
- ۳- کلیات سعدی
- ۴- غزلیات شمس تبریزی
- ۵- تحفه العراقین

— تحقیق در متون نثر فارسی

منابع اصلی

- ۱- مقالات حمیدی
- ۲- راحة الصدور
- ۳- نفثة الصدور
- ۴- تاریخ و صاف
- ۵- دره نادره

منابع فرعى

- ١- التوسل الى الترسل
- ٢- زاد المسافر
- ٣- تجارب السلف
- ٤- عتبة الكتبة
- ٥- مكاتيب قطب

— متون عربى نظم ونثر (١)

منابع اصلى

- ١- انوار الربيع (زسيد عليخان مدنى معروف به ابن معصوم)
- ٢- الحبل السائر

منابع فرعى

- ١- معاهد التصحيح
- ٢- خزانه الادب
- ٣- الاثقان (عربى) ازسيوطى

— متون عربى نظم ونثر (٢)

منابع اصلى

- ١- مقامات حريرى
- ٢- ديوان متنبى
- ٣- هاشميات

منابع فرعى

- ١- بيتيمة الدر
- ٢- العوشح (ازمرزبانى)
- ٣- الموازنه بين متنبى وخصومه

— تحقیق د رمتون عرفانی وحکمی (۱)

منابع اصلی

۱— مرصاد العباد (از نجم الدین رازی — به تصحیح دکتر امین ریاحی)

۲— شرح فصوص جامی

۳— مصنفات بابا افضل

۴— کشف المحجوب

منابع فرعی

۱— نورالعلوم (از ابوالحسن خرقانی)

۲— مناقب العارفين (احمد افلاکی)

۳— اللمع (از ابونصر سراج)

۴— معارف بهاء اولاد

۵— انسان کامل

۶— انس التائبين

۷— شرح تعرف

۸— طبقات الصوفیه

— تحقیق د رمتون عرفانی وحکمی (۲)

دوماً خداز چهارمآ خدی که د ر قسمت اول طرح وتد ریس بشده است (از منابع وماً خذ

اصلی) .

منابع فرعی

چهارم متن از منابع فرعی که د ر بخش اول این درس مورد بحث و بررسی قرار نگرفته است .

— تحقیق د رمتون تفسیری (عبری)

منابع اصلی

۱— کشف زمخشری (بجهت روش بلاغی آن)

۲— تفسیر بیضاوی (بجهت دقتهای ادبی آن)

۳— مجمع البیان (بعنوان روش شیعه د ر تفسیر با توجه به جنبه بلاغی و بحث اعرابی

آن .

منابع فرعی

۱- لطائف الاشارات (بلحاظ صبغة عرفانی آن) از قشیری

۲- تفسیر نسفی بحری

۳- تفسیر صافی

۴- تفسیر تبیان

بلاغت و فنون ادب

منابع اصلی

۱- بخش بیان از کتاب : مطول

۲- بخش بدیع از همان کتاب

منابع فرعی

۱- اسرار البلاغه

۲- دلائل الاعجاز فی القرآن

۳- العمدة (از ابن رشیق قیروانی)

۴- سراً لفصاحة (از ابن سنان خفاجی)

۵- جواهر البلاغه

تحقیق در مکتبه‌های ادبی جهان

منابع اصلی

۱- نقد ادبی (از دکتر عبدالحسین زرین کوب)

۲- مکتبه‌های ادبی (از رضا سید حسینی)

منابع فرعی

۱- رقالمیسم و ضد رقالمیسم در ادبیات (از دکتر مهتربا)

۲- دستور تاریخی و تطبیقی زبان فارسی

منابع اصلی

۱- دستور زبان فارسی میانه (ترجمه دکتر شادان)

۲- تاریخ زبان فارسی از دکتر خاندلری

3- Kent old persian

4- AN avesta grammar

منابع فرعی

سبک شناسی بهار (جلد اول) و کتبی در این زمینه به انتخاب استاد این درس •

— تحقیق در سیر فرهنگ و تمدن اسلامی

منابع اصلی

- ۱— الحضارة الإسلامية با ترجمه فارسی آن •
- ۲— مقدمه ابن خلدون با ترجمه فارسی آن •

منابع فرعی

- ۱— عصرزین فرهنگ اسلامی
- تعدن اسلامی در قرن چهارم هجری قمری
- ۲— تاریخ تعدن جرجی زیدان
- ۳— تاریخ تعدن اسلام و عرب
- ۴— خدمات متقابل ایران و اسلام از شهید مطهری
- ۵— انتقال علوم یونانی به عالم اسلام — ترجمه احمد آرام •

— بررسی کلام اسلامی

منابع اصلی

- ۱— یک متن کلامی یا فلسفی مانند شرح تجرید یا شرح عقائد نسفی یا شرح باب حادی عشر یا کشف المراد •

منابع فرعی

- ۱— مذاهب الاسلامیین از عبدالرحمن بدوی •
- ۲— الشیعة فی التاریخ (ترجمه علامه طباطبائی)
- ۳— المقالات والفرق (از سعد بن عبدالله اشعری)

— تحقیق در ادبیات حماسی و قهرمانی

منابع اصلی

- ۱— تمام شاهنامه فردوسی
- ۳— اسکندرنامه نظامی

۲- حماسه سرائی
(از دکتر ذبیح‌الله صفا)

منابع فرعی
گرشاسب نامه اسدی

تحقیق در ادبیات غنائی

منابع اصلی

- ۱- نقد ادبی (از دکتر عبدالحسین زرین کوب)
- ۲- جزوه ای در انواع ادبی (از دکتر شفیع کدکنی)
- ۳- خسرو و شیرین نظامی گنجوی و با استفاده از واوین شعر فارسی *

منابع فرعی

- ۱- هفت پیکر (نظامی)
- ۲- لیلی و مجنون (نظامی)
- ۳- یوسف و زلیخا (جامی)
- ۴- کار تحقیقی

زبان و ادبیات باستانی ایران (۱)

منابع اصلی

- ۱- کتب و رسالاتی که از استادان و محققان صاحب نظر در باب زبان و ادبیات باستانی ایران چاپ شده است با استفاده از آخذی که در قسمت دوم این درس آمده است *

زبان و ادبیات باستانی ایران (۲)

منابع اصلی

- ۱- از وستا (هوم بشت) یا (وند ایراد)
- ۲- از فارسی باستان، کتیبه ای از کتیبه های فارسی باستان *
- ۳- از فارسی میانه، اندرز بزرگمهر، اندرز انایان به مزدیسنان
- ۴- از متون مانوی :

- الف - صفحاتی بفارسی میانه
ب - صفحاتی بفارسی پهلوی اشکانی
ج - کتیبه ارد شیر اول
د - یک زیورا زبورهای پهلوی
هـ - سایر متونی که به انتخاب استاد
مربوط ، مفید و لازم تشخیص داده شود .

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲۲/۲۶۶۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند براساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی، دوره سه‌گانه ذی ربط و بارعبایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
 - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
 - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
 - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در مشمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
 - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
 - ب: در سبانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبها را قبلاً گذرانده است، براساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
 - ج: گذراندن دروس سبانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
 - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۴/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.

سید محمد کاظم نائینی

د. ر. ا. ی. عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگ و آموزش عالی

بیت عالی

تاریخ: ۱۳۷۲/۱۱/۲۴

شماره: ۷۲/۲۶۴۹

پیوست:

حداقل و حداکثر واحدهای درسی درمقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف، دروس ناموفق و واحدهای غیرضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۲۰ واحد میتواند اختصاص به رساله داشته باشد.
در اینصورت:

الف: گروههای برنامه ریزی متوافق اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقابیل واحدها و برنامههای جامع برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکوینی مؤسسه ذیربط است.

رای شماره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به هر حال اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم ناشینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹